

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta
Complectens Primam Secundæ, & Secundam Secundæ Summæ
Theologiæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

5 Vtrum omnes homines legi humanæ subdantur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72759](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72759)

namque putat, q regulariter lex postuina non obligat ad mortem F pro sui obseruatione quantumcumque precipiat: in casu autem, scilicet pro fide, vel patria, sic.

Nos autem secundum veritatem dicimus, q vniuersaliter lex preceptiua obligat ad mortem pro sui obseruatione in casu autem non ex benignitate legi, vt forte accidit in lege de vitandis excommunicationis, do qua q non est ad propositum nisi exemplariter, nihil dico, nisi quod dicentes, q ideo licet ex metu cadente in constantem viru celebrare cora excommunicationis, quia lex humana no obligat ad mortem p sui obseruantia, errant: & nisi aliunde huic metui subueniant, falsa est doctrina excusantis participationem ex metu, sicut de alijs dictum est. Et aduerte hic diligentissime, q quia lex postuina precipiendo, seu statuendo, facit de actibus indifferentibus, virtuosos, vel vitiosos, dum sub aliqua virtute, aut vitio actu determinat fore, precipiendo enim abstinentiam, ponit actu illum subtemperantia: precipiendo solutione gabelle, ponit actu illum sub iustitia: precipiendo cultum diuinum, ponit sub religione, & sic de alijs. Et propterea sicut in foro conscientie tenetur quis ad actus virtutum, & ad euitandos actus vitiorum, nec excusatur metu, &c. ita non excusatur ab iniustitia, a sacrilegio &c. qui determinata sic a lege continent, aut incurrit &c.

Super Quaestiois 96. Articulum quintum.

In articulo eiusdem quaest. 96. nota, q cu in litera dicitur, quod iusti non subijciuntur legi, ut coactiuam, potest dupliciter intelligi. Primo, quod lex non habet vim coactiuam super iustos. Et hic sensus est falsus: quia super omnes subditos tam lex uiua, quam promulgata habet potestatem coactiuam: quamuis in iustos non exerceat coactionem, quia non oportet. Secundo, quod iustus ex parte sua non subijciatur legi, ut coactus: & hic sensus est verus & intentus, quia iustus uoluntarie legi subijciatur.

In eodem quinto articulo in responsione ad tertium, dubium occurrit, quomodo stant haec duo simul, quod princeps obligetur quod ad Deum, ita quod peccat non seruando legem: & quod lex non habet vim coactiuam super eum. Si enim peccat humanam legem transgrediendo, obligatus est legi proculdubio obliganti eum, ac per hoc vim coactiuam in eum habenti, quamuis no exercenti. & si eum non potest cogere, lex eum non obligat: & si non obligat lex principem, princeps non obligatur: & si non obligatur, non peccat non seruando eam. Et confirmatur declarando, quia quantumcumque sapiens aliquis, ut Plato, vel Aristoteles, leges excogitet optimas pro bono communi, & diligenter, quia non habent vim coactiuam, sed ostensiuam tantum, constat quod no obligant principem, aut alios. ergo lex a principe condita licet

ostensiuam vim habeat, quomodo debeat ipse se habere: princeps enim obligatur cum, quia coactiuam vim super eum non habet, augetur dubium ex ratione in litera assignata de coactione legis, arguendo sic. Lex non habet vim directiuam, nisi ex potestate. ergo secundum vim directiuam non obligat principem. ad quod etiam ordo potestatis diuinitus concessus non se extendit, unde nec in talibus homo obligatur vt obediatur legi, si sine scdalo, vel maiori detrimento resistere possit.

ARTICVLVS V.

Utrum omnes subijciantur legi.

AD QUINTVM sic proceditur. Videtur, quod non omnes legi subijciantur. Illi enim soli subijciuntur legi, quibus lex ponitur: sed Apostolus dicit 1. ad Timoth. 1. quod iusto no est lex postuina. ergo iusti non subijciuntur legi humanae.

¶ 2 Præterea, Urbanus Papa dicit, & habetur in Decretis 19. quaest. 2. * Qui lege priuata ducitur, nulla ratio exigit vt publica constringatur: lege autem priuata Spiritus sancti ducuntur omnes uiri spirituales, qui sunt filij Dei, secundum illud Roman. 8. Qui spiritu Dei aguntur, hi filij Dei sunt. ergo no omnes homines legi humanae subijciuntur. ¶ 3 Præterea, Iuris peritus dicit, * quod princeps legibus solutus est: qui autem est solutus a lege, non subditur legi, ergo non omnes subijciuntur legi.

SED CONTRA est, quod Apostolus dicit Rom. 13. Omnis anima potestatis sublimioribus subdita sit: sed non videtur esse subditus potestati, qui non subijciatur legi, quia fert potestas, ergo omnes homines debent esse legi subiecti.

RESPON. Dicendum, q sicut ex supra dictis patet, lex de sui ratione duo habet. Primo quidem, q est regula humanorum actuum. Se-

ad Deum, quod idem est quod subijci legi in foro conscientie, ex eo iem habet vim obligandi principem, unde habet vim obligandi in foro conscientie. Vt autem in articulo quinto est, lex habet vim obligatiuam in foro conscientie contra legem, a qua deriuatur, oportet igitur ut lex habeat vim obligatiuam principis ab aeterna lege. Et quemadmodum lex humana non deriuatur ab aeterna immediate, sed mediante lege natura: ita habet mediante illa vim obligatiuam in foro conscientie. Est namque de iure natura, ut quod tibi non vis detur, si ne feceris: & consequenter, ut ius quod tibi non vis detur, si ne feceris, ac per hoc cum quis alteri legem ponit, & si non potest ius violat, sicut etiam subditus inobediens principi in lege natura ius, dicitur quod iustus ad commune bonum ab ipso te potestatem statuitis parendum est, uiolat, ab aeterna lege humanae legi tribuens. Et hanc rationem quod ad partem auctoris in litera sub autoritate canonis in materia autem radice, quod scilicet lex humana est obligatiua in foro conscientie, & principis, & subditorum ex lege aeterna iure naturae prouenit, quod cum in lege sunt duo virtutes, directiuam & coactiuam, & inter eas sit habita superius ex

Lib. 1. cap. 3. para. 2. p. 1. cip. 20. 1.

